

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Idrotts- och fritidsnämnden

Datum:
2024-03-05

Diarienummer:
IFN-2023-00108

Handläggare:
Mikael Johansson

Svar på initiativärende för att påbörja planerna för konstgräsplan på Gamlis IP i Gamla Uppsala

Förslag till beslut

Idrotts- och fritidsnämnden beslutar

1. **att** besvara initiativärendet enligt föredragning i ärendet.

Ärendet

Edvin Alam (M), Tilde Lind (C) och Torkel Kjösnes (KD) genom Uppsala-alliansen (M, C och KD) föreslår att idrotts- och fritidsförvaltningen tillsammans med andra relevanta förvaltningar tar fram en tydlig plan för hur arbetet av en tidigareläggning av konstgräsplan ska ske. Detta ska även inkludera en tänkt tidsplan för arkeologisk undersökning, byggande och återställande, och en plan för vart verksamheten ska vara under tiden detta sker. Arbetet bör ske i nära samverkan med GUSK och andra berörda aktörer i området.

Beredning

Ärendet har beretts av kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen samt fastighetsstaben.

Föredragning

Kultur-, - idrott- och fritidsförvaltningen arbetar aktivt för att genomföra upprustningen av Gamlis IP i så snabb takt som möjligt.

Fastighetsstaben har tillsammans med Skolfastigheter AB utarbetat en tidsplan för projektet.

Tidplanen för renovering och utveckling av Gamlis IP:

- **2023 november:** En förstudie beställs av Skolfastigheter AB för att utvärdera projektets omfattning och behov.
- **2024 april*:** Idrotts- och fritidsnämnden kan anta ett standardiserat funktionsprogram för konstgräsplaner, vilket har tagits fram av fastighetsstaben i samarbete med Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. (*enligt fastighetsstabens tidsplan som behöver revideras)
- **2024 maj:** Beslut från länsstyrelsen till Skolfastigheter om förarkeologisk utgrävning. Skolfastigheter informeras om datum för den förarkeologiska utgrävningen.
- **2024 oktober:** Förstudien avrapporteras från Skolfastigheter till fastighetsstaben för utvärdering.
- **2024 oktober:** Fastighetsstaben erhåller godkännande av förstudien från Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- **2024 november:** Fastighetstaben beställer planeringsskedet från Skolfastigheter.
- **2025 april:** Länsstyrelsen, genom Upplandsmuseet, påbörjar de arkeologiska utgrävningarna.
- **2025 oktober:** Upplandsmuseet avslutar sina arkeologiska utgrävningar.
- **2025 november:** Skolfastigheter rapporterar av planeringsskedet till fastighetsstaben för godkännande.
- **2025 december:** Fastighetstaben ger godkännande av planeringsskedet och beställer genomförandeskedet från Skolfastigheter.
- **2026 januari:** Skolfastigheter påbörjar produktionsskedet för projektet.
- **2026 september:** Konstgräsplanen besiktigas och kan överlämnas till fastighetsstaben.
- **2026 september:** Konstgräsplanen kan eventuellt överlämnas i förtid till Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- **2027 januari:** Hela projektet färdigställs och Skolfastigheter överlämnar det till fastighetsstaben.
- **2027 januari:** Fastighetsstaben överlämnar projektet till Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Förstudien förväntas bli levererad av Skolfastigheter AB under vecka 18.

För att underlätta för projektet har Kultur-, idrott- och fritidsförvaltningen tillsammans med Gamla Uppsala SK utarbetat en evakueringsplan för de lag som för närvarande spelar på Gamlis IP. Planen innebär att de berörda fotbollslagen (GUSK Herr och GUSK Dam Div 2) kan fortsätta sina matcher på Gamlis IP fram till det att en förarkeologisk utgrävning ska genomföras. Vid starten av utgrävningen kommer lagen att flyttas till Löten Ettan.

GUSK har meddelat att de inte anser några av de befintliga byggnaderna på Gamlis IP värda att bevara, eftersom de nya byggnaderna kommer att erbjuda samma funktioner. Detta underlättar för projektet då läktare och nya byggnader måste placeras utanför skyddsområdet för tågtransporter av farligt gods. Se bilaga 1, Gamlis IP - Riskutredning Farligt Gods.

Länsstyrelsen har informerats om att de kan påbörja den förarkeologiska utgrävningen utan några hinder i tid. Vi uppmanar dem att snarast undersöka möjligheten att påbörja utgrävningen tidigare än planerat, vilket kan gynna projektets framsteg. Det är den förarkeologiska utgrävningen som kommer att ge en uppskattad tidsram för den efterföljande arkeologiska utgrävningen.

Länsstyrelsen har godkänt anläggandet av en konstgräsplan under förutsättning att en förarkeologisk utgrävning genomförs och vid behov en efterföljande arkeologisk utgrävning.

Ekonomiska konsekvenser

Beställningen av upprustning och ombyggnation av Gamlis IP till Skolfastigheter AB genomförs inom tilldelad budget.

Risikfaktor:

För närvarande kan inte länsstyrelsen ge en exakt uppskattning av omfattning, kostnad eller tidsåtgången för den arkeologiska utgrävningen, tid och kostnad är beroende av utgrävningens omfattning och eventuella fynd. Detta innebär att projektet behöver ha en större reservpost än normalt för att kunna hantera eventuella ökade kostnader som kan uppstå till följd av detta."

(Hjälpstext: Redovisa ekonomiska konsekvenser av beslutet.)

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterat 5 mars 2024
- Bilaga 1, Initiativärende från Edvin Alam (M) med flera för att påbörja planerna för konstgräsplan på Gamlis IP
- Bilaga 2, Gamlis IP - Riskutredning Farligt Gods

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Magnus Jansson
Biträdande förvaltningsdirektör

Initiativärende för att påbörja planerna för konstgräsplan på Gamlis IP i Gamla Uppsala

Frågan om Gamla Uppsala IP och anläggande av konstgräs, är inte ny, den har diskuterats i flera år. Våra partier är för en anläggning av en konstgräsplan så fort som det är möjligt. Hösten 2022 fanns ett ärende där förvaltningen förklarade turerna för att kunna bygga en konstgräsplan vid Gamla Uppsalas IP. Den bild som kom fram var att det var komplikationer utifrån att hela ytan för en sådan plan, behöver grävas ut och eventuella fynd av fornlämningar tas hand om innan konstgräsplanen anläggs. Ett anläggande av en ny konstgräsplan på Gamlis IP fanns enligt förvaltningen angiven som en åtgärd i lokalförsörjningsplanen för idrotts-och fritidsanläggningar. Den beräknades för ett år sedan att vara färdigställd år 2026.

I juni 2023 meddelade S, V, MP och L att partierna enats om att tidigarelägga anläggningen av konstgräsplanen genom politiska beslut under hösten 2023 och start under första kvartalet 2024. Sedan beskedet har starttiden tonats ned och inga förslag presenterats på förändringar av lokalförsörjningsplanen.

M, C och KD anser att frågan är för viktig för att dribblas bort då anläggning av konstgräsplan är viktig för GUSK, klubben som har hemvist på Gamla Uppsala IP. GUSK behöver kunna planera sin verksamhet framöver och man behöver ha en bra plan för hur man ska göra så inte den verksamhet de har blir skadelidande under den längre process det är att först gräva ut, sedan bygga.

Uppsala-alliansen (M, C och KD) föreslår att idrotts- och fritidsförvaltningen tillsammans med andra relevanta förvaltningar tar fram en tydlig plan för hur arbetet av en tidigareläggning av konstgräsplan ska ske. Detta ska även inkludera en tänkt tidsplan för arkeologisk undersökning, byggande och återställande, och en plan för vart verksamheten ska vara under tiden detta sker. Arbetet bör ske i nära samverkan med GUSK och andra berörda aktörer i området.

Edvin Alam (M)

Andre vice ordförande idrotts- och fritidsnämnden.

Tilde Lind (C)

Ledamot idrotts- och fritidsnämnden.

Torkel Kjösnes (KD)

Ledamot Idrotts- och fritidsnämnden.

Gamlis IP – Riskutredning farligt gods

1. Inledning

I detta PM utförs en kvalitativ riskutredning gällande transport av farligt gods på Ostkustbanan, som passerar invid fastigheten GA 21:168.

1.1. Syfte och bakgrund

Kommunledningskontoret vill utreda om det är möjligt att anlägga konstgräs på den befintliga 11-spelsgräsplanen på fastigheten GA 21:168 som ägs av Skolfastigheter. Invid fotbollsplanen ligger Ostkustbanan där det förekommer transport av farligt gods, exempelvis flygbränsle till Arlanda.

1.2. Omfattning och avgränsningar

Riskbedömningen omfattar endast skadehändelser för personer som kan komma att inträffa till följd av en plötslig olycka i anslutning till området.

Olyckor där långvarig exponering krävs för skadliga konsekvenser, eventuella skador på egendom och miljö eller uppsåtliga risker är exkluderade i utredningen.

1.3. Regelverk och styrande dokument

Plan- och bygglagen (2010:900) anger att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet. Vidare ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bland annat skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser.

Lagstiftningen anger när en riskanalys bör göras men inte i detalj hur en sådan ska utföras eller vad den ska innehålla. För att tydliggöra detta har flera länsstyrelser i Sverige presenterat vägledningar och riktlinjer för riskanalyser vid fysisk planering. Länsstyrelsen i Uppsala län har gett ut rekommendationerna *Riskhantering vid transportleder för farligt gods*, som nyttjas i denna riskanalys.

1.4. Underlag

Underlag för riskutredningen är *Gamlis IP, Konstgräsplan – Projektbeskrivning, 2024-02-06*. Riskutredning¹ för fastighet som ligger längs med samma järnväg med samma trafikering, som omfattar risker med farligt gods, har använts som underlag i den kvalitativa bedömningen.

¹ Riskutredning, Kv Siv, Uppsala kommun, 2021-09-28, Briab.

1.5. Kvalitetsledningssystem

Detta PM omfattas av egenkontroll enligt anvisningarna i Briabs kvalitetsledningssystem, vilket är certifierat enligt ISO 9001. Egenkontrollen omfattas av en handläggarkontroll samt en kvalitetsgranskning genomförd av en särskild utsedd kvalitetskontrollant inom Briab. Vid kontrollen används en särskild checklista för att säkerställa att relevanta krav tillgodosätts. Checklistan ser olika ut beroende på typ av uppdrag och handling. Revideringar av handlingar ska normalt genomgå samma kontroll som ovan. Mindre formaliaändringar som inte påverkar utformning i övrigt får ske av handläggare själv. I dessa fall ska detta framgå i handlingen.

1.6. Revideringar och egenkontroll

Datum och revideringsdatum samt handläggare och kvalitetsgranskare för samtliga framtagna versioner av denna handling sammanfattas i tabell nedan:

DATUM	STATUS	HANDLÄGGARE	KONTROLL
24-03-04	Version 1	David Winberg	Fredrik Nystedt

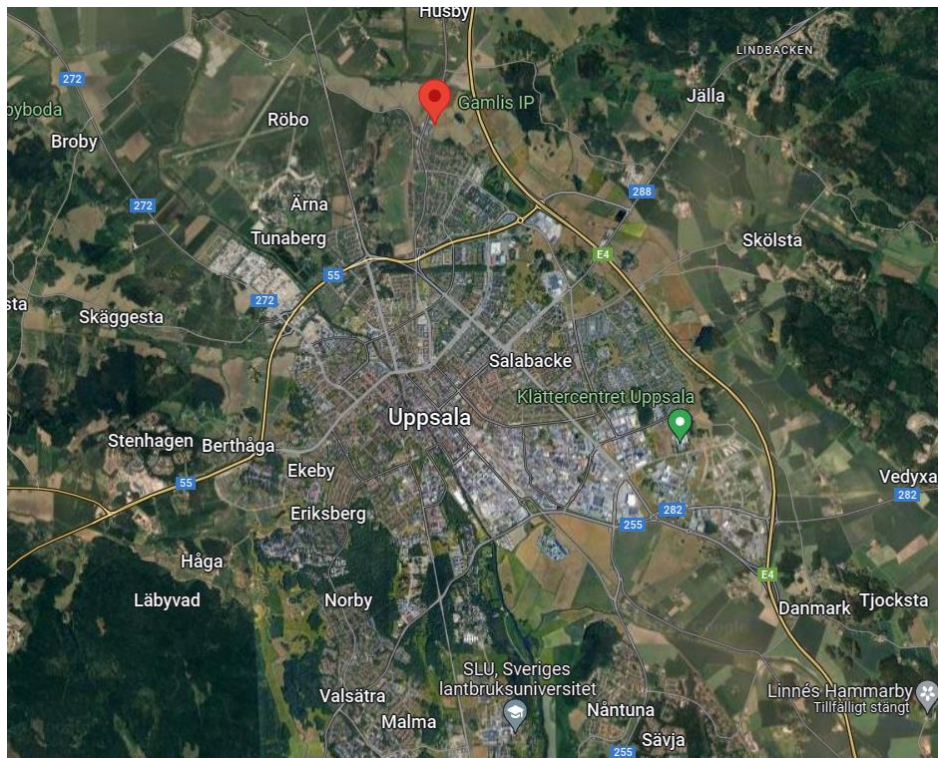
2. Förutsättningar

Fastigheten är belägen i norra utkanten av Uppsala tätort, och angränsar i väster till Ostkustbanan, se Figur 1 och Figur 2. Ostkustbanan går ner i en tunnel vid södra delen av fastigheten. Skyddsvall och stödmur finns mellan spåret och fastigheten, se Figur 3 och Figur 4.

Anläggningen ska uppgraderas bland annat:

- Konstgrässystem,
- fyra omklädningsrum för spelare och två för domare,
- doping/sjukvårdsrum,
- tre publika toaletter, och
- läktare med 500 läktarplatser samt speakerbås

Huvudinriktning för placering av byggnader och läktare är den västra delen av fastigheten, närmast järnvägen, där befintliga byggnader och läktare är placerade. Nuvarande läktare har ett avstånd på cirka 18 meter till närmaste spårmitt.

Figur 1. GA 21:168 i norra utkanten av Uppsala tätort. (Källa: Google maps)

Figur 2. Fastigheten GA 21:168, med Ostkustbanan i väster. (Källa: Google maps)

Figur 3. Vall och stödmur längs med norra delen av fastigheten. (Källa: Google maps)

Figur 4. Stödmur och infart i tunnel längs med södra delen av fastigheten. (Källa: Google maps)

2.1. Länsstyrelsen Uppsala läns riktlinjer

Riktlinjerna framhåller att skyddsavstånd generellt är att föredra framför andra skyddsåtgärder. Detta gäller i synnerhet vid samhällsviktig verksamhet, mycket känslig markanvändning och viktig infrastruktur.

Ett bebyggelsefritt område på minst 30 meter från närmaste spårmitt respektive väggkant bör upprätthållas runt riskobjekt, till exempel på ömse sidor om väg och järnväg. Syftet med detta är att säkerställa ett robust utförande som bland annat ökar åtkomligheter för räddnings- och bärgningsinsatser, minskar risk för direkt konflikt mellan fordon och byggnader, och begränsar antalet människor som drabbas av en olycka.

Inom riskhanteringsavståndet från väg och järnväg, 150 meter från väggkant eller järnvägens spår mitt, där det transporteras farligt gods bör riskbedömning alltid göras. Är avståndet mer än 150 meter bedöms risknivån förknippad med farligt gods normalt vara tillräckligt låg. Avgörande faktorer för detta är till exempel typ av markanvändning samt risken för olycka.

Inom riskhanteringsområdet bör en riskbedömning alltid genomföras för att klara ut om det krävs särskilda skyddsåtgärder. Om osäkerheterna är små är det ofta tillräckligt med en kvalitativ bedömning (utan platsspecifika beräkningar men med tydlig och väl förankrad argumentation). I mer komplexa fall behövs en kvantitativ riskanalys med platsspecifika beräkningar. Resultatet från riskanalysen behöver värderas ur ett helhetsperspektiv som inkluderar relevanta avvägningar mellan olika intressen samt ett robust förhållningssätt som ger marginaler för framtida samhällsutveckling.

För att skapa förutsägbarhet kring vilken information som länsstyrelsen generellt efterfrågar så görs en uppdelning i röd, gul och grön zon. Zonindelningen baseras på föreslagen markanvändning, aktuell transportled och avstånd till transportleden. Definitionen av zonerna är:

- Inom röd zon anser länsstyrelsen att en kvantitativ riskbedömning alltid ska göras.
- Inom gul zon visar erfarenhet att det varit möjligt att säkerställa en tillräckligt låg risknivå med hjälp av kvantitativ riskanalys och riskreducerande åtgärder.
- Inom grön zon är risknivån vanligtvis acceptabel. En kvalitativ riskbedömning behöver ändå göras och riskerna beskrivas i planbeskrivningen. Beskrivningen behöver dock inte vara lika omfattande som för gul zon.

	Röd zon	Gul zon	Grön zon
Mindre känslig	0–30 meter	30–50 meter	50–150 meter
Normalkänslig	0–30 meter	30–50 meter	50–150 meter
Känslig	0–30 meter	30–80 meter	80–150 meter

Figur 5. Zonindelning för järnväg, beroende på verksamhetstyp.

Byggrätt för R-Besöksanläggning (utan omfattande åskådarplats) räknas som normalkänslig markanvändning, medan Idrotts- och sportanläggningar med omfattande åskådarplats räknas som känslig markanvändning. Det saknas en tydlig definition av omfattande åskådarplats, men för normalkänslig markanvändning anges ett personantal på mindre än 4 pers/1000 m². Med 500 läktarplatser överskrids detta riktvärde med en faktor 7. Planerad markanvändning på fastigheten GA 21:168 kan därför anses vara känslig.

2.2. Farligt gods på Ostkustbanan

Transporterna av farligt gods förbi fastigheten antas motsvara de transporter som passerar Uppsala Centralstation. Prognos från Trafikverket visar att det förväntas passera cirka 240 persontåg och 7 godståg per dygn år 2040. År 2010 uppskattades att antalet vagnar med farligt gods som transporterades förbi Uppsala Centralstation var 17 670 vagnar per år. Av dessa vagnar innehöll 6 205 flygbränsle som transporterades från Gävle till Arlanda. Mängden farligt gods som transporteras via Uppsala Centralstation utgörs i huvudsak (till cirka 90%) av brandfarlig vätska².

Tidigare riskutredning redovisar att individrisken från farligt gods intill Ostkustbanan ligger inom ALARP³-området inom 25 meter från närmaste spårmitt². På avstånd >25 meter ligger individrisknivån under 10^{-7} , vilket betraktas som låg risknivå.

3. Kvalitativ analys av påverkan på aktuell fastighet

Individrisken inom 25 meter från närmaste spårmitt ligger inom ALARP-området, vilket innebär att alla rimliga riskreducerande åtgärder bör vidtas. Om den nya läktaren och byggnaderna placeras på samma sida som de befintliga kommer dessa att ligga inom ALARP-området.

Mängden farlig gods som passerar området utgörs i huvudsak av brandfarlig vätska. I de individrisknivåer som redovisas i tidigare riskanalys² för Ostkustbanan har det inte tagits hänsyn till några åtgärder/förutsättningar som begränsar utbredningen av brandfarlig vätska. Vallen/stödmuren längs med nedfarten till tunneln invid aktuell fastighet skulle hindra brandfarlig vätska från att breda ut sig mot fastigheten. Tidigare riskutredning redovisar även att det inte krävs någon hänsyn till brandspridning från värmestrålning på avstånd längre än 15 meter från kanten av en pöl med brandfarlig vätska. På detta avstånd understiger värmestrålningen också kriteriet för att människor ska få allvarliga brännskador.

Befintlig läktare ligger på cirka 12 meters avstånd från skyddsmuren, och det finns begränsat utrymme för att uppnå ett tillräckligt skyddsavstånd mot värmestrålning och risk för brandspridning utan att genomföra ytterligare åtgärder.

3.1. Åtgärdsförslag

För att minimera konsekvenserna vid en olycka med farligt gods på Ostkustbanan rekommenderas i första hand följande åtgärd:

- Läktare och övriga byggnader bör placeras på den andra långsidan av fotbollsplanen. Detta skulle medföra ett skyddsavstånd på mer än 80 m till närmaste spårmitt, vilket klassas som grön zon för känslig verksamhet enligt Länsstyrelsens riktlinjer.

Att detta skulle medföra att fotbollsplanen hamnar närmare Ostkustbanan bedöms vara acceptabelt, eftersom det på fotbollsplanen kan förväntas vara ett begränsat antal vakna personer som snabbt kan röra sig bort från en eventuell olycka.

² Riskutredning, Kv Siv, version 6.2, Briab 2021-09-28.

³ As Low As Reasonably Practicable (= risker kan tolereras om alla rimliga riskreducerande åtgärder är vidtagna.)

Om placering enligt åtgärdsförslag ovan inte är praktiskt möjlig bör följande åtgärder genomföras:

- Läktarens baksida förses med en tät beklädnad i obrännbart material, från marknivå upp till 2 m ovanför översta läktarplatsen. Detta bedöms kunna skydda personer från värmestrålning när de utrymmer läktaren.
- Nya byggnaders fasader (inklusive fönster och dörrar) som ligger inom 15 meters avstånd från stödmuren vid Ostkustbanan utförs i lägst brandteknisk klass EI 30.
- Samtliga byggnader ska ha utrymningsvägar som vetter bort från Ostkustbanan.

Eftersom detta alternativ innebär känslig verksamhet inom röd zon enligt Länsstyrelsens riktlinjer, bör anledningarna till att alternativ 1 inte kan genomföras motiveras och dokumenteras väl.